

Language and Culture Archives

Aku ijik kélingan

A. Kasiman, Author

©1987, SIL International

License

This document is part of the SIL International Language and Culture Archives.
It is shared 'as is' in order to make the content available under a Creative Commons license:

Attribution-NonCommercial-ShareAlike

(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/>).

More resources are available at: www.sil.org/resources/language-culture-archives.

Aku ijik kélingan

Aku i^jik kélingan

(Ik kan me nog herinneren)

Jeugdbelevenissen verteld in het Surinaams Javaans

Instituut voor Taalwetenschap

Paramaribo, Suriname

Illustraties: Carolyn Dyk

Samenstelling, Nederlandse vertaling, vormgeving

en druk: Instituut voor Taalwetenschap

Postbus 1919, Paramaribo-Zuid

Suriname

Alle rechten voorbehouden *1987 (D)*

Het Instituut voor Taalwetenschap (S.I.L.)

Andirastraat no. 54

Paramaribo-Zuid, Suriname

Printed in Suriname

AKU IJIK KÉLINGAN

Mbiyèn, dongé aku ijik tyilik, aku seneng mèlu ngarit karo kakangku. Umurku menawa ijik limang taun.

Ing sakwijiné dina aku mèlu dèkné nang sawah arep ngarit. Sawahé banyuné jeru, mergané wayahé rendengan.

Lah aku kok ujuk-ujuk dityekel karo kakangku terus diuntyalké nang nggon méndong-méndong terus ditinggal mblayu. Aku sampèk glagepan déwé. Kadung aku wis bisa tangi menèh, aku terus nggolèki kakangku, nanging ora kétok blas; dèkné ndelik.

A Kasiman

KEPETUK ULA GEDE

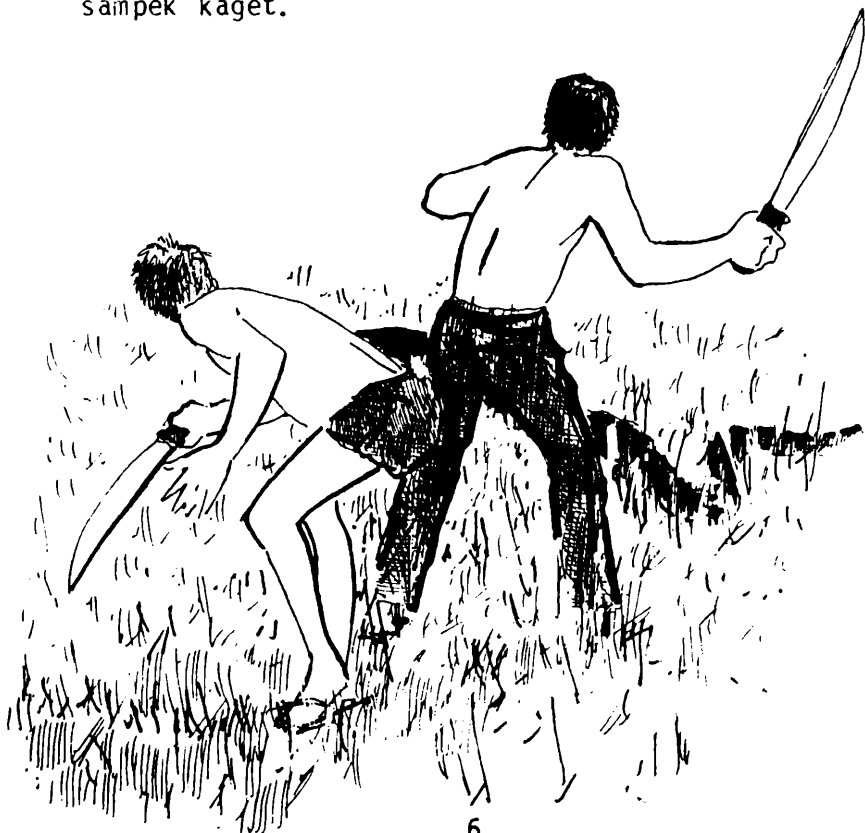
Ing sakwijiné dina, wayahé ora kerja, aku kok nganggur. Aku mikir: "Énaké ngapa iya?" Aku kok terus kélingan nèk suketé nang mburi omah wis duwur mbanget.

Ora let suwi ngerti-ngerti aku wis mepeng babat bat-bet nang mburi. Kadung éntuk mèh sekèti kok terus weruh ula mlungker sak kéntol. Aku kagèt

terus mundur, awakku mrinding kabèh. Kadung wis ilang kagèté aku terus ndelok ulané. Nèk tak sawang sangka kadohan ulané ora patèka medèni, nanging nèk tak deloké sangka tyedekan kok rada nggilani. Aku durung tau weruh ula kaya ngono kuwi.

Lah saiki kepriyé iya?

Aku terus nggolèk pentung dawa tak nggo mentungi ulané. Lah ndasé kok malah terus metungul, aku sampèk kagèt.

Aku terus nyeluk tanggaku, ndilalahé wongé iya
ijik babat nang mburi omah. Wongé tak omongi nèk
ènèng ula gedé nang kebonku. Dèkné terus teka
dirèk karo bérangé. Kadung weruh ulané, wongé
terus ngisah bérangé sampèk meling. Ulané terus
dityatyah-tyatyah. Aku ora wani ndeloké dongé
wongé mbatyoki ulané, aku gila mbanget.

Kadung wongé wis bar aku weruh nèk bérangé wongé
towel-towel.

Aku terus njikuk sekop nggo mendem ulané. Bar tak
pendem nang ngisor wit pelem, aku terus mulih.

Wis ora wani babat menèh, mrinding nèk kélingan
ulané. Aku terus njagong nang omah tenger-tenger
mikir pengalaman nang kebon kuwi mau.

R Kasiman

MANTYING

Mbiyèn, dongé aku ijik tyilik, aku seneng mantying. Umurku kira-kira ènèng sangang taun. Aku nèk mantying nèk wayahé vakansi gedé. Gotro sing dipantyingi iya gedé tenan, rada adoh karo omahku. Gotro kuwi kompasé karo kebon tebu.

Mbiyèn kono kuwi jan busi tenan. Gotroné okèh suketé, nanging uga okèh iwaké kuwik-kuwik. Iwak liyané mbarang iya okèh, kaya plata-édé, mantuli, walapa lan betik.

Aku nèk budal mantying ngejèk yuku, dadiné ènèng kantyané. Sakdurungé budal awaké déwé nggolèk tyatying ndisik nang mburi omah. Awaké déwé sarapan sega ndisik, dadiné nèk budal namung sangu banyu nggo nèk ngelak. Awaké déwé seneng budal ésuk, mergané durung panas lan menèh nèk ésuk wayahé iwaké galak.

Pantyingé ora trima siji, paling setitik wong siji nggawa loro. Nèk wayahé galak tenan kaé nggawa telu apa papat. Nèk wis tekan nggoné awaké déwé terus nggolèk nggon sing eyup.

Nèk tyatyingé wis tak pasang pantyingé terus tak tyemplungké. Aku terus ngentèni karo ndeloké gabusé mendelep apa ora. Sing tak arep-arep bisaa ndang nyendal iwak soké. Iwak soké iku iwak kuwik-kuwik sing gedé. Dong-dongan pantyingé ijik tak tyemplungké terus terusan dipangan.

Bungahé kaya ngapa nèk aku nggèrèt soké kaé. Rasané antep nang tangan. Dong-dongan kétoké dipangan soké, nanging nèk tak gèrèt ngerti-ngerti welut sak lengen. Nèk éntuk welut ngono terus tak tinggal mblayu, gila aku, mergané rupané kaya ula. Nèk balik aku terus nggawa pring tak nggo mentungi weluté bèn mati. Ajek-ajek weluté dadi guyon, mergané aku gila, yuku iya pada waé gila.

Mulané nèk mentungi iya sakkuwaté sampèk tangané téyol. Nèk ngutyuli weluté sangka pantyingé iya ijik dadi gègèran, mergané aku ora wani ndemèk weluté. Yuku iya pada waé ora wani. Entèk-entèké iya diutyuli bareng wong loro, terus weluté diguwang.

Nèk wayahé iwaké gelem mangan kaé lih narik pantyingé sampèk kwalahen. Nanging nèk iwaké ora gelem mangan aku ora sabar ngentèni suwi-suwi. Terus tak tinggal mulih waé.

Nèk éntuk iwak terus diwadahi nang kepis, tekan omah terus disuntek nang baskom terus disisiki. Iku sing megahi déwé. Nèk wis diresiki terus digorèng apa dijangan karo masalah. Kuwik-kuwiké diesup. Nèk wis mateng terus dipangan karo sega anget, wah énaké ta!

A . Kasiman

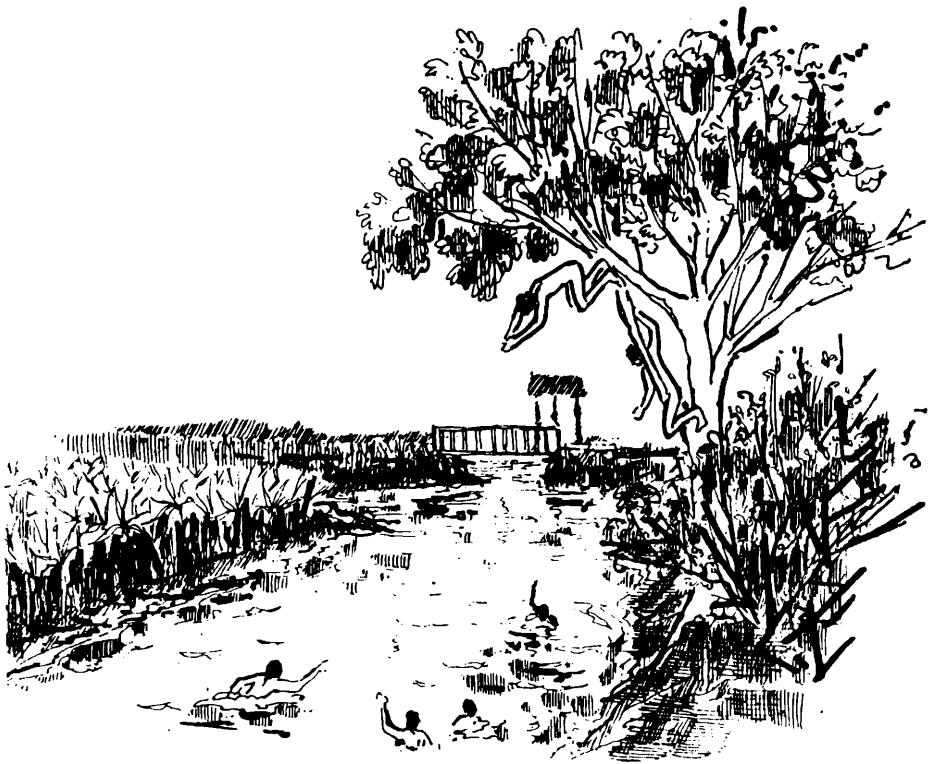
BLAJAR NGELANGI

Nèk aku mikir uripku mbiyèn, aku kok bisa ngguyu déwé. Tyilikanku aku manggon nang kebonan. Urip nang kebonan iya abot mbanget. Wong tuwaku pada mepeng sing nyambutgawé, ésuk mruput tekané soré. Aku mbarang mèlu ngréwangi nyambutgawé nang omah. Kerjananku nyapu, isah-isah, ngrésiki latar, momong adikku lan ngangsu. Dong-dongan, nèk wayahé nandur pari, aku 'kon ngréwangi mbarang. Bapakku kerjané nang pabrik tebu, lah makku dadi kokiné dokteré.

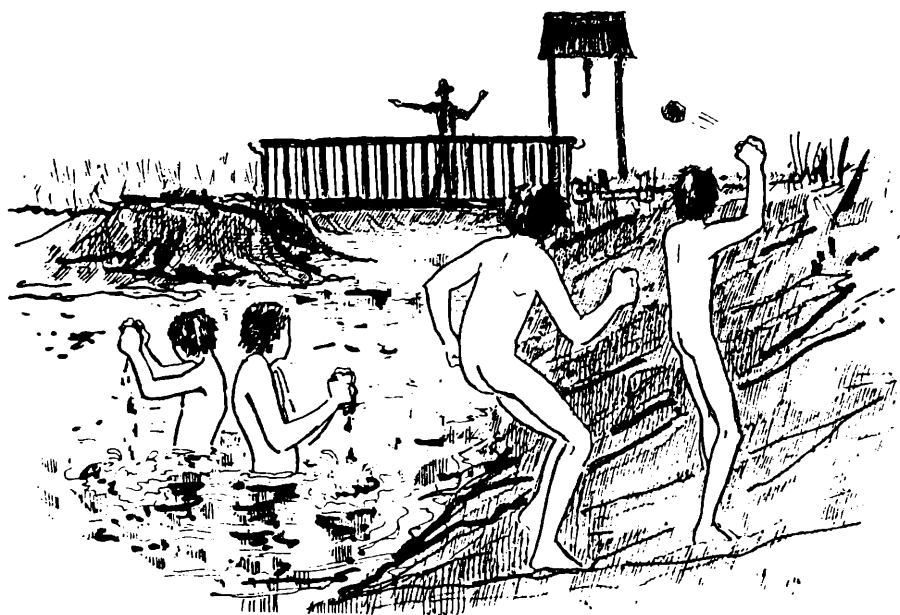
Nanging snajan okèh kerjanané, toch uripé awaké déwé nang kebonan nyenengké.

Aku kélingan dongé aku blajar ngelangi. Nang mburi trèn ènèng blumbangan gedé lan jeru. Blumbangan iki jenengé Gotro Wétan, mergané nang sebelah wétan.

Wong tuwaku ajek ngomongi aku penging ngelangi nang gotro kuwi. Nanging ora tau tak rèwès. Aku nékat mèlu kantya-kantya, mergané aku moh kèri. Awaké déwé nèk ngelangi ora nganggo apa-apa, nanging snajan wuda ora ènèng sing isin, mergané wis samben dinané ngono. Sapa sing kendel njegur sangka wit duwur. Aku mbarang iya mèlu ngono bèn kantya weruh nèk aku mbarang kendel.

Dong-dongan awaké-déwé dioyak-oyak karo wakter sing jaga srosi. Nanging awaké déwé pantyèn ndableg. Nèk dioyak iya mblayu lunga, nanging sésuké teka menèh.

Wakteré terus wadul karo wong tuwané awaké déwé,

Iah kuwi répoté nang kono. Nèk tekan omah terus diajar, nanging awaké déwé meksa durung kapok. Samben dina ijik budal ngelangi. Pantyèn ora apik nèk botyah ora nggugu omongé wong tuwa, nanging semunggoné aku mbiyèn ora ndableg saiki aku menawa iya durung bisa ngelangi.

H. Ralim

IK KAN ME NOG HERINNEREN

Vroeger, toen ik nog klein was, hield ik ervan om met mijn oudere broer mee te gaan om gras te snijden.

Ik was ongeveer vijf jaar oud. Op een dag ging ik met hem mee naar de sawah (het rijstveld) om gras te snijden. Het water op de sawah was hoog, want het was regentijd. Plotseling pakte mijn broer me beet, wierp me in het hoge gras en rende weg. Ik ging in de diepte en kon nauwelijks ademen. Toen ik weer overeind kwam zocht ik naar mijn broer, maar hij was nergens te vinden. Hij ging schuilen.

ONTMOETING MET EEN GROTE SLANG

Op een vrije dag had ik niets te doen. Ik vroeg me zelf af wat ik zou kunnen doen. Toen schoot het mij te binnen dat het gras op het perceel achter het huis hoog was.

Niet lang daarna vond ik mezelf bezig het gras te wieden. Nadat ik ongeveer een vierkante ketting had gedaan zag ik plotseling een slang zo groot als mijn kuit. Ik schrok hevig en deed een paar stappen achteruit, ik trilde over mijn hele lichaam van angst.

Nadat ik over mijn schrik heen was gekomen probeerde ik de slang van dichtbij te bekijken. Vanuit een afstand zag de slang er niet angst aanjagend uit, maar van dichtbij werd ik er toch bang van. Zo'n slang heb ik nog nooit eerder gezien. Wat moest ik doen?

Ik zocht toen naar een lange stok en begon de slang ermee te slaan. De slang stak juist zijn kop omhoog, ik schrok ervan. Ik riep toen mijn buurman die toevallig ook bezig was het perceel achter zijn huis te wieden. Nadat ik hem verteld had dat er een grote slang op mijn perceel was, kwam hij met zijn houwer en hakte de slang in stukken. Ik durfde niet ernaar te kijken toen hij de slang kapte, want ik was zo bang.

Later zag ik dat de houwer beschadigd was. Ik haalde toen een schop om de slang te begraven. Nadat ik de slang onder een manja boom had begraven ging ik naar huis.

Ik durfde niet meer verder te wieden, want ik kreeg nog rillingen als ik aan de slang dacht. Thuis zat ik nog te denken aan het geval dat ik achter mijn huis had meegemaakt.

Hengelen

Vroeger, toen ik nog klein was, hield ik van hengelen. Ik was ongeveer negen jaar oud. Ik hengelde in de grote vakantie. De trens waarin gehengeld werd was erg breed; hij lag op een behoorlijke afstand van huis. Die trens was de grens van het suikerrietveld. Vroeger was die plaats een groot bos. Die trens zelf was dicht gegroeid maar had ook heel wat kwie-kwie's en andere vissen zoals plata-edé, matoeli, walapa en krobja.

Wanneer ik uit hengelen ging, nam ik mijn zus mee, zodat ik gezelschap had. Voordat wij vertrokken, zochten wij eerst pieren achter het huis. Wij gebruikten rijst bij het ontbijt, dan hoefden wij alléén water mee te nemen voor de dorst.

We vertrokken 't liefst vroeg, omdat de zon dan nog niet fel scheen en tegen die tijd de vissen ook goed beten. We waren niet tevreden met één hengel per persoon, op z'n minst brachten we er twee. Wanneer de vissen heel goed beten brachten we er drie of vier.

Bij de hengelplaats aangekomen zochten we een schaduwrijk plekje. Dan deden wij de pier aan de haak en wierpen de haak in het water. Ik wachtte en lette op de dobber in de hoop een soké te kunnen vangen. Een soké is een grote kwie-kwie. Dikwijls had ik de lijn nog maar net in het water of er werd al aan gebeten.

O, wat was ik erg blij wanneer ik een soké naar boven haalde. Wat een gewicht was dat. Maar vaak leek het alsof er een soké beet, maar tot mijn verbazing zag ik een aal. Als ik een aal ving, rende ik weg, omdat ik het beest griezelig vond, want het leek op een slang.

Dan kwam ik terug met een bamboestok om die aal dood te slaan. Vaak lachten we erom, omdat mijn zus en ik er beiden bang voor waren. Daarom sloegen we hem met alle kracht tot onze handen er moe van werden. Ook was het een probleem om de aal van de haak te nemen. Ik durfde die aal niet aan te raken en mijn zus ook niet. Uiteindelijk maakten we hem samen los en gooiden hem weg.

Wanneer er veel gebeten werd kwamen wij handen tekort. Maar als de vissen niet meer wilden bijten, dan ging ik maar weg, want ik had geen geduld. Als we vissen vingen dan deden we ze in de koeroe-koeroe; thuis werden ze in een waskom gezet en van schubben ontdaan. Dat vond ik erg vervelend om te doen. Als de vissen eenmaal schoon waren dan werden ze gebakken of klaargemaakt met massala. Van de kwie-kwie's werd soep gemaakt. Wanneer het dan klaar was werd het met warme rijst gegeten. Wat was dat heerlijk!

HOE IK LEERDE ZWEMMEN

Wanneer ik terug denk aan mijn jeugdjaren, dan kan ik soms lachen. We woonden toen op plantage en het leven daar was zwaar.

Mijn ouders werkten hard, van 'smorgens vroeg tot laat in de middag. Ik hielp ook mee met het werk thuis, zoals het huis vegen, de vaat doen, het erf schoonmaken, passen op de kleintjes en ook water halen. Soms, wanneer er rijst geplant moest worden, moest ik ook daarbij helpen. Mijn vader werkte in de suikerfabriek en mijn moeder was kokkin bij de dokter.

Hoewel er hard gewerkt moest worden was het leven op plantage toch fijn.

Ik kan me nog goed herinneren hoe ik heb leren zwemmen. Achter het voetbalveld was er een grote trens die ook diep was. Die trens werd "Oosttrems" genoemd, omdat die aan de oostelijke kant lag.

Mijn ouders waarschuwden mij vaak niet in die trens te zwemmen, maar bij mij ging het ene oor in en het andere oor uit. Ik ging gewoon mee met mijn vrienden, want ik wilde niet voor hen onder doen. We zwommen zonder kleren, maar we schaamden ons niet; we waren het al gewoon van elkaar. Wie veel durf had, die sprong van een hoge boom in het water. Natuurlijk deed ik dat ook, zodat mijn vrienden konden zien dat ik ook durf had. Soms werden wij achterna gezeten door de sluiswachter. Maar we waren echt koppig. We renden weg wanneer hij kwam, maar de volgende dag kwamen wij weer terug. Dan gaf de wachter dat door aan onze ouders en kregen we thuis pakslaag. Maar dat schrikte ons niet af; de volgende dag gingen we weer zwemmen.

Natuurlijk is het niet goed wanneer kinderen niet naar hun ouders luisteren, maar als ik niet koppig was geweest, dan zou ik nu misschien nog niet kunnen zwemmen.